

KARSZT-ÉS BARLANGKUTATÁSI TÁJÉKOZTATÓ

1972

7.

A MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ TÁRSULAT KÖRLEVELE

SZAKBIZOTTSÁGAINK MUNKÁJÁRÓL

- Bibliográfiai Szakbizottság jelentése
- Biológiai Szakbizottság jelentése
- Dokumentációs Szakbizottság jelentése
- Kartográfiai Szakbizottság jelentése
- Klimatológiai Szakbizottság jelentése
- Nemzetközi Kapcsolatok Bizottságának jelentése
- Őslénytani Szakbizottság jelentése
- Ősrégészeti Szakbizottság jelentése
- Vár-barlang Bizottság jelentése

BORSODI TERÜLETI OSZTÁLY MUNKÁJÁRÓL

KUTATÓCSOPORTJAINK MUNKÁJÁRÓL

- Alba Regia barlangkutató csoport jelentése
- Budapesti Sport Egyesület barlangkutató csoport jelentése
- ÉPFU barlangkutató csoport jelentése
- Ferencvárosi Természetbarát SK barlangkutató csoportjának jelentése
- Ganz Mávag barlangkutató csoport jelentése
- Kadic Ottokár barlangkutató csoport jelentése
- Szpeleológia barlangkutató csoport jelentése
- Tatabányai Szénbányák barlangkutató csoportjának jelentése
- VITUKI-MEDOSZ-ERDÉRT barlangkutató csoport jelentése

Vörös Meteor Nautilus könnyűbuvár barlangkutató csoport jelentése

Vörös Meteor Diogenesz barlangkutató csoport jelentése

Vörös Meteor Foton barlangkutató csoport jelentése

Vörös Meteor Vass Imre barlangkutató csoport jelentése

Vörös Meteor Tektonik barlangkutató csoport jelentése

A BIBLIOGRÁFIAI SZAKBIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ 1972. ÉVRŐL

A Bizottság tevékenysége az 1972. évben a szokásos könyvtárosi felvilágosításon és egy-két kisebb barlangi irodalmi összeállításon (Scerisoarai-jégbarlang irodalma, stb.) kívül az alábbi munkákban merült ki:

- 1.) Eredménytelen nyomozás Földvály János: Speleologica Regni Hungarie, Trnava, 1732. c. munkája után (Bertalan - Schönviszky).
- 2.) A Remete-hegyi barlangokra vonatkozó irodalomjegyzék tisztázati példányának korrigálása. (Bertalan)
- 3.) Kadic Ottokár: A magyar karszthidrológiai irodalom ismertetése. Bp. 1953. és Leél-Őssy Sándor: Magyar karsztbibliográfia Bp. 1953. június c. munkák xerox-másolatban való megszerzése. (Bertalan)
- 4.) 1971. évi magyar barlangtani irodalom. Összeállítást végezte: Schönviszky, lektorálást végzi: Bertalan.
- 5.) Az eddig nyomtatásban megjelent magyar barlangi bibliográfia hiányainak pótlása. A gyűjtést Schönviszky és Bertalan külön végzi. A két gyűjtő anyagát csak az évkönyv szerkesztésének lezárási időpontjára egyesítik.

Schönviszky László

JELENTÉS AZ MKBT BIOLÓGIAI SZAKBIZOTTSÁGÁNAK 1972-ben VÉGZETT
MUNKÁJÁRÓL

A Szakbizottság zoológiai csoportja tovább folytatta az Alsóhegy 21 zsombolyának faunisztikai és ökológiai feldolgozását. A bizottság titkára az elmúlt évben befejezte a hat éven át gyűjtött, nagymennyiségű (sok ezer) állatnak a családokig történő meghatározását, illetve válogatását. Ugyancsak szétválogatta a Magas-tetői- (Alsó-hegy) és Béke-barlangban gyűjtött anyagot. A részben feldolgozott anyagot továbbhatározásra specialistáknak adtuk ki. Sajnos a feldolgozás nem minden állatcsoportban biztosított, pedig az állatföldrajzi egységet képező alsó-hegyi-zsombolycsoport faunája nemzetközi viszonylatban is nagy érdeklődésre tarthat számot.

Hajdu Lajos botanikus az NDK-beli barlangok 1971-ben begyűjtött növényvilágát tanulmányozta. A Rübeland-i Hermanns és Baumanns Höhle lámpaflóráját mennyiségi szempontból megbecsülték, hogy mérhető legyen a vegetáció előretörése. A gyűjtött algák meghatározása folyamatban van. A moha- és páfrányfajokat dr. Boros Ádám határozta meg. A kivilágított barlangokban elburjánzó vegetáció elleni védekezésről a VI. Nemzetközi Szpeleológiai Kongresszuson számolnak be.

Örvendetes, hogy a barlangi botanikusok csapata növekedett Orbán Sándor szakbiológus személyével, aki a barlangi moha- és zuzmó-flórával kíván foglalkozni.

Bajomi Dániel

A DOKUMENTÁCIÓS SZAKBIZOTTSÁG 1972. ÉVI JELENTÉSE

Az elmúlt év folyamán befejeződött a barlangkataszter tájegységeinek pontos körülhatárolása szövegesen és grafikusan is. A felkért lektorok véleményének figyelembe vétele után a tervezetet nyilvános vitaülés elé terjesztettük és újabb - minimális - módosítás után sajtó alá rendeztük és jelenleg közvetlenül megjelenés előtt áll.

A barlangkataszteri úrlap vezérlapjának tervezete is elkészült, melyet sokszorosítva szétosztogattunk és a hozzászólások figyelembe vételével átdolgoztunk. Az eddigiekben nagy ügybuzgalmat fejtett ki Kordos László, a Szakbizottság új előadója.

Főtitkárunk kölcsönös dokumentáció-csere megállapodást kötött a Magyar Állami Földtani Intézettel, kiterjesztve régóta fennálló csereviszonyunkat a kéziratos anyagra is. Ennek keretében Társulatunk megkapta két Kadic-kézirat xerox-másolatát 20 és 60 oldal terjedelemben, Társulatunk pedig ígéretet tett arra, hogy barlangkataszteri adatgyűjtését fokozatosan megküldi a MÁFI-nak.

A barlangkataszteri munka ügyrendjének elkészítését, valamint a munka beindítását késleltette az Országos Természetvédelmi Hivatal átszervezése.

Szakbizottságunk vezetője elkészítette a jelentősebb bakonyi barlangok táblázatos áttekintését a székesfehérvári és veszprémi térképmagyarázók részére. Ennek érdekében terepmunkára is szükség volt, melyben Társulatunk tagjai (Maár Imre és Pék József) is részt vettek.

Dr. Bertalan Károly

1972-ben beérkezett terepjelentések

Sor-szám	beérkezés napja	kiállítás napja	jelen tés-készítő	tárgy	megjegyzés
1.	1972. XI. 4.	1972. X. 20	Pék József	Gajavölgyi 2. sz. barlang	Bodajk
2.	"	1972. XII. 10.	"	"	"
3.	"	1972. X. 20	"	"	"
4.	"	1972. IX. 11.	"	Csucshegyi kőfülke	Tihany
5.	"	1972. IX. 11.	"	" hévizes bg.	"
				(lencsealaku üreg Hoffer 1943)	
6.	"	1972. IX. 11.	"	Aranyház gejzirkup (ürege)	Tihany
7.	1972. XII. 11.	1972. XII. 11.	Bertalan Károly	Csikvárágya-bg. Inota	(Várpalotához csat.)
8.	"	"	"	diási Vadlánlik	Gyenesdiás
9.	"	"	"	Szentmihály-hegyi Vonyarc-sziklahasadék	vashegy

Dr. Bertalan Károly

A KARTOGRÁFIAI SZAKBIZOTTSÁG 1972. ÉVI JELENTÉSE

A Szakbizottság az év folyamán folytatta a kartográfiai adatgyűjtést. A társulat függőkompassát az Amfiteátrum-kőfejtő felmérése után huzamosabb időre a solymári Ördöglyuk-barlang felméréséhez adtuk ki és azt ellenőriztük.

Egy-két esetben részt vettünk a szemlőhegyi és ferenchegyi barlangterület közelében építettető vállalatok részére adott szakvélemény elkészítésében.

Berczik Pál rendszerezte és leltározta a Társulat 25. és 75.000-es régi turistatérképanyagát. Az év végén a térképezőmunkák és barlangtérképek nyilvántartását egészítettük ki a jelentésekből beérkezett, a folyóiratokban megjelent és a Társulat részére leadott anyaggal 1967-71-ig. Ez a gyűjtés jelentésünk időpontjában még vázlatos, a jövő év elején fogjuk a legépelt kiegészítést a társulati dokumentáció füzeteihez csatolni.

A Társulat térképtára hegységenként rendszerezve 1972. év végén:

Budapest, Budai-hegység, Pilis, Gerecse	48 db barlangtérkép
Vértes, Bakony, Balatonfelvidék	28 db "
Bükk-hegység, Északborsodi-karszt	44 db "
Mecsek és egyéb területekről, műszaki térképek	14 db "
Összesen: 134 db	

Ezen kívül kb. 50 db térkép, vázlat van a Szpeleológia, az Alba-Regia és a Várostervezési kutatócsoportok jelentéseiben.

A részben pausz-anyagu térképek biztonságosan vannak tárolva, de állandó használatra így nem alkalmasak. Természetesen a Társulatban betekintésre, jegyzetelésre mindenkor rendelkezésre bocsátjuk az igénylőknek a térképeket.

Érdeklődő egyes kutatóknak a térképező módszer és felmérő gyakorlati problémákhoz sajnos csak néhány esetben adhattunk tanácsot.

Horváth János

JELENTÉS A BARLANGKLIMA SZAKBIZOTTSÁG 1972. ÉVI MUNKÁJÁRÓL

1. A barlangklima kutatások 1972-ben részben olyan alap kutatás jellegű tudományos anyaggyűjtésre terjedtek ki, amelyek a korábbi évekből áthuzódó sokéves barlang-meteorológiai megfigyelési sorozatok kialakítását jelentik (hőmérséklet, légnedvesség, légnyomás, huzat, radioaktivitás stb.), másrészt rövi-

debb kutatási időt igénylő tudományos problémák megoldása (pl. a különböző légköri frontok hatása a barlangok klímájára, stb.), továbbá a műszerpark tökéletesítése újabb kutatási területek bővítéséhez.

A fenti kutatások részletes elemzése:

1/a. Az elmúlt években megindított tudományos megfigyelések folytatásaként Gádoros Miklós munkája révén folytattuk a "rádióaktivitás és klímaviszonyok összefüggésének" vizsgálatát. Ilyen jellegű mérések történtek a Budapest környéki barlangokban, a Vass Imre, az Abaligeti-barlangokban. A kutatásokat Gádoros Miklós kiterjesztette Ausztria és a Német Szövetségi Köztársaság néhány barlangjára is. Az eredményekről előadás hangzott el a Német Szövetségi Köztársaságban, Gádoros Miklós "Barlangi rádióaktivitás és annak összefüggései a klímával".

1/b. A jószaíi Kutatóállomáson folytatódott a barlangklíma egyes elemeinek 10 évvel ezelőtt megkezdett mérése, a barlangban elhelyezett termográfok a hőmérséklet alakulásának a folyamatos megfigyelését biztosították.

Hasonló hosszúsorú meteorológiai adatgyűjtést végeztünk a budapesti Mátyás-barlangban (Thieme András), az Abaligeti-barlangban, a Tapolcai-tavasbarlangban (Balaton mellett) és alkalomszerűen a Baradla-barlangban.

1/c. Alkalomszerűen történtek huzat- és hőmérsékletmérések a Nászut-barlangban (Walkovszky A. - SzertheI.). Ugyancsak Walkovszky vizsgálta a légáramlás napi menetét a Banán-zombolyban és a függőleges hőmérsékleti gradiens napi menetét a Vecsembükk-zomboly I (55 m-es) aknájában. Ugyanitt kísérlet történt a sziklafal hőmérsékletének mérésére (3 db hőmérő beépítése sziklafalba). A jószaíi Béke-barlangban bioklimatológiai jellegű vizsgálatok történtek (Dr. Takács S. orvos).

1/d. 1972-ben különböző típusú barlangokban (hévizes és hidegtípus) vizsgáltuk a légköri frontok hatását a barlangok klímájára. Ennek megfelelően a különböző időjárási viszonyok mellett, különös tekintettel a frontok előtti, alatti és utáni helyzetekre, rendszeres vizsgálatokat végeztünk a tipusként kiválasztott barlangokban.

1/e. A barlangklíma vizsgálatokhoz szükséges sajátos műszerpark kialakítását segítette elő a Gádos Miklós által történt rádióaktív sugárzást mérő műszer alapvető átépítése a barlangi használat követelményeinek megfelelően.

II. 1972-ben folytatódott az év során, illetve a korábbi években gyűjtött barlangklíma adatmennyiség tudományos rendezése és feldolgozása.

A lehetőségek keretein belül előadásokkal vettünk részt a Nemzetközi Speleoterápiai Konferencián. A klimatológia tárgykörében elhangzott előadások a következők voltak:

1. A barlangok bejárati szakaszának klímaviszonyai.
2. Bioklíma vizsgálatok a jósvafői Béke-barlangban.
3. A gyógybarlangok klímaviszonyainak komplex vizsgálata számítógépes feldolgozás segítségével.

Dr. Fodor István

JELENTÉS A NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK BIZOTTSÁGA 1972. ÉVI MUNKÁJÁRÓL

Az 1972. évben a Nemzetközi Kapcsolatok Bizottsága követte kitűzött programját, szélesítette a Társulat könyv- és folyóiratcseréjét, részt vett nemzetközi konferencia szervezésében, támogatta a barlangkutató csoportok külföldi tanulmányutjait. A Bizottság aktivái megszervezték a külföldi barlangkutatók magyarországi szakvezetését, előadásokat szerveztek, ahol külföldi szakemberek tájékoztatták tagságunkat eredményeikről.

Az elmúlt esztendőben megkezdjük az 1973. évben, a csehszlovákiai Olomoucban tartandó VI. Nemzetközi Szpeleológiai Kongresszuson való részvétel megszervezését, kapcsolatba léptünk annak szervező bizottságával, beszereztük az előzetes tájékoztató kiadványt és a jelentkezési lapokat, eljuttattuk a tagsághoz. Tájé-

koztatónkban részletes ismertetést adtunk a készülő fontos eseményről. Társulatunk főtitkára előzetes tárgyalást folytatott a szlovák barlangkutatókkal esetleges kongresszus utáni aggteleki kirándulásról.

Az alábbiakban részletezzük a Bizottság elmúlt évi munkája keretében lezajlott eseményeket, tanulmányutakat.

- Áprilisban az NSZK Barlangkutató Társulatának 14 tagja látogatott hazánkba. Megtekintették az aggteleki és a budapesti barlangokat.

- Április hónapban vendégül láttuk D. N. Cournoyert, az USA Barlangkutató Társulatának titkárát. Vendégünk Aggtelekre, Tapolcára látogatott, megtekintette a budapesti barlangokat, vetítettképes előadást tartott amerikai barlangokról.

- Áprilisban felkereste Társulatunkat a Tarnopoli Szpeleoklub vezetője, Jozef Zimels (Szovjetunió).

- Julius 15. - augusztus 6. között a VITUKI csoport olaszországi tanulmányutat szervezett a Vezuv, Etna és Stromboli vulkánok és Dél-Olaszország barlangjai tanulmányozására. Eredményeiről előadásokban számoltak be.

- Juliusban a budapesti barlangokban biztosítottuk az NDK-beli Königsee-i barlangkutató csoport szakvezetését.

- Augusztus 5-26 között Gádoros Miklós vezetésével 8 fős csoport látogatott az NSZK-ba és Ausztriába, ahol a Salzburgi Alpokat és a Pegnitz környéki karsztterületet tekintették meg. A csoport 5 tagja az NSZK kutatóival közös feltáró akcióban vett részt, 160 m mélységig hatoltak az RB/1 nevű barlangba.

- A kolozsvári barlangkutatók meghívására a VITUKI csoport 10 tagja vett részt a Bihar-hegységben a Fehér-kövek környékén rendezett feltáró táborban.

- Őslénytani Szakbizottságunk vezetője, dr. Jánossy Dénes nagysikerű előadást tartott a Szovjetunióbeli Kisinyovban rendezett Nemzetközi Őslénytani Kongresszuson az esztramosi ásatások eredményeiről.

- A Vörös Meteor három csoportja, a Toldy, a Tektonik és a Központi Csoport erdélyi karszt-tanulmányutakat szervezett július és augusztus során.
- Az NDK barlangkutatóinak meghívására tanulmányuton járt Társulatunk főtitkára, dr. Dénes György a Thüringiai-erdő és Harz-hegység karsztvidékein szeptemberben.
- Bizottságunk tevékeny részt vállalt az elmúlt év szeptember 27- október 1 között rendezett Nemzetközi Barlangterápiai Konferencia szervezésében és lebonyolításában. A konferencián számos külföldi részvevő tartott értekes előadásokat és hallgatta meg a magyar eredményekről szóló beszámolókat. Erről részletes jelentést a Barlangterápia Szakbizottság nyújt be.
- Októberben Stan Ulfeldt vezetésével háromtagú kaliforniai csoport látogatott Magyarországra. Vendégeink megtekintették az aggteleki Baradla-barlangot, filmvetítést és vetítettképes előadást tartottak a Társulat tagjai részére.

Dr. Kósa Attila

AZ ŐSLÉNYTANI SZAKBIZOTTSÁG 1972. ÉVI JELENTÉSE

1.) Kutatómunka

Őslénytani ásatást végzett a Bizottság a Társulat tagjainak részvételével 1972. július-augusztus hónapban 3 héten át a tornaszentandrás Esztramos-hegyen. A munka eredményeképpen újabb nagymennyiségű paleontológiai leletanyagot sikerült begyűjteni, amelynek feldolgozása folyamatban van.

2.) Megjelent dolgozatok

Dr. Jánossy Dénes: Middle pliocene Mammal Fauna from the Esztramos Loc. 1. (Northern Hungary). - Annales Historico-Naturales Musei Naturalis Hungarici. Tomus 64. 1972. p. 27-52.

Dr. Jánossy Dénes: Ein kleiner Hystrix aus dem Altpleistozän der Fundstelle
Osztramos 8. (Nordungarn). - Vertebrata Hungarica.

3.) Elhangzott referátumok

A Bizottság vezetője Kisinyovban előadást tartott az Osztramos 7. lelőhely anyagáról. Ennek alapján a plio-pleisztocén határának megállapítására alakult nemzetközi bizottság az itt előkerült lemming leletet - amely a legrégebbi Európában - a határ megvonására alkalmasnak fogadta el.

A Bizottság MKBT szakülésén vetített képekkel szemléltetve számolt be az esztramosi újabb lelőhelyekről és kutatási eredményekről.

Az esztramosi kutatótábort felkereső társulati tagok, illetve csoportok számára szakvezetést biztosított a Bizottság és a helyszínen tájékoztató szakelőadást tartott.

Dr. Jánossy Dénes

AZ ŐSRÉGÉSZETI SZAKBIZOTTSÁG 1972. ÉVI JELENTÉSE

1.) A Társulat miskolci vándorgyűlése alkalmával a Bizottság vezetője a további együttműködés lehetőségeiről konzultált a csoportok, különösen a Bükkben kutató miskolci csoportok vezetőivel és a miskolci Herman Ottó Múzeum régészeivel.

2.) Szinpetri községtől északra, a Csapás-tetői-barlangban a Vörös Meteor Vass Imre csoport a Herman Ottó Múzeum régészének szakvezetésével késő bronzkori emberi település nyomait tárta fel és térképezte a barlangot.

3.) A Bizottság egyeztetette a Tatabányai Bányász Barlangkutató Csoporttal a Szelim-barlangban 1973. évre tervezett ásatásának előkészületeit.

4.) A Bizottság vezetője egy munkatársával 4 hónapos szakmai tanulmányutat tett a Szovjetunióban. Ennek során részletesen áttanulmányozták a Moszkva és Leningrád muzeumaiban és akadémiai intézeteiben őrzött paleolit-leletanyagokat. Középázsiaiában az Üzbég, Tadzsik és Kirgiz Szovjetköztársaságokban felkeresték és a helyszínen tanulmányozták az összes régészeti jelentőségű barlangi lelőhelyeket. A Kaukázuson túl, Gruziaiban és Örményországban tanulmányozták a muzeumokban és intézetekben őrzött teljes paleolit-leletanyagot és felkerestek minden barlangi lelőhelyet. Személyesen is résztvettek a Jereván 1. sz. barlang moustérien kulturát feltáró ásatásában. A Bizottság tagjai tanulmányutjuk során a legszámottevőbb szovjet szakemberekkel folytattak hasznos és gyümölcsöző szakmai konzultációkat.

5.) A Bizottság vezetője közreműködött annak a szakmai szempontból nagyjelentőségű döntésnek meghozatalában, hogy a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem Régészeti Tanszékén ez évtől kezdve a hallgatóknak a paleolitikum tantárgyból nemcsak az előadásokat meghallgatniok, de kötelezően vizsgázniook is kell.

Dr. Gábori Miklós

JELENTÉS AZ MKBT VÁR-BARLANG BIZOTTSÁGÁNAK 1972. ÉVI MUNKÁJÁRÓL

A Bizottság munkájának fő feladata az idegenforgalom bonyolítása és fejlesztése volt. A Vár-barlang látogatóinak havonkénti létszáma 1972.-ben a következő volt:

január	1827 (365)	julius	1724 (345)
február	1584 (396)	augusztus	2209 (552)
március	1351 (338)	szeptember	1927 (481)
április	1652 (330)	október	2204 (441)
május	1107 (277)	november	1601 (400)
junius	1169 (299)	december	3460 (400)

A csonka decemberrel együtt összesen 18. 842, hozzáadva még a hátralévő négy vasárnapot, átlagosan 300-300 fővel számítva, összesen 20. 042 fő.

Ezzel szemben 1971. évben a barlangnak csak 16. 788 látogatója volt.

1970. május 10-én kezdtük a nyomtatott jegyek árusítását és azóta 44. 555 jegyet adtunk el.

A látogatók létszámának emelkedését a vasárnaponként kiakasztott plakátok és a TIT Műsorkalauzának hátlapján megjelenő hirdetések segítik elő. Ehhez a propagandához tartozik még az is, hogy az I. kerületi Hazafias Népfront ill. I. kerületi Tanács kulturális programját tartalmazó Várkerület c. füzet is hirdeti a Vár-barlangot.

A barlang látogatóinak létszámát tovább növeli az egyre szépülő új barlangi világítás, amelynek egy része már elkészült. Új lámpa került a két középkori kőkapu fölé. Az esztramosi cseppköveket a török-börtön mögötti kifalazatlan barlangtérmet az eddig sötétben álló kutat új, erősebb lámpa világítja meg, a Zsigmond-kori oszlopnál új lámpák teszik látványossá a szép gömbüstöket, magát az oszlopot és a járat vége felé további négy kürtőt.

Ezután folyamatosan készül el két kut vizalatti kivilágítása, a szalmacseppkövek, a Német-kut és a Ruszwurm alatti barlangrész reflektoros kivilágítása.

A barlang vezetők zöme, a felnőtt vezetőkön kívül, a Szabó József Geológiai Szakközépiskola tanulói közül kerül ki.

A barlangban egy-egy vasárnap 10-15 fő teljesít szolgálatot, azonban csak 6-8 fő a tényleges vezető, akik némi díjazásban is részesülnek. A többiek az idegenforgalom bonyolításában segédkeznek. A vezetők és segítők végzik a takarítást, a barlang rendbentartását, plakátok kihelyezését és egyéb, a barlangban előadódó temnivalókat is.

A vezetés színvonala az országban több helyen meghallgatott hasonló jellegű vezetéseknél jobb, ezt a vendégkönyv magyar és külföldi bejegyzései is tanúsítják. A vezetés magyar nyelven történik, Barátosi József és Kálmán,

valamint Návay László német nyelven is tartanak vezetést. A külföldi látogató a barlangról német, angol, orosz, francia, szlovák, lengyel és spanyol nyelvű gépelt leírást kaphat, amelyet végigolvasva, a barlangot a magyar nyelvű vezetés mellett is meg tudja tekinteni.

Hétköznapi vezetés volt a Magyarhoni Földtani Társulat Általános Földtani Szakosztálya rendezésében, Barátosi József vezetésével. A Szabó József Geológiai Szakközépiskola első osztályos tanulói tanulmányi kirándulás keretében ismerkedtek meg a barlanggal.

A Magyar Filmgyártó Vállalat, a PVBP engedélyével, több produkciójában használta helyszinként a barlangot. Ilyen volt a Nemzetközi Stúdió (II. 15) Nincs idő (II. 31.) Tűzoltó u. 26. (X. 6; XI. 15; XII. 1-7.). A felvételekhez kérik a barlangi vezetők segítségét a stáb a színészek és a statiszták mozgatásához, nehogy a barlangban eltévedjenek.

További tervek: a villanyszerelés befejezése, az első fogadó és kiállító terem újbóli megnyitása, a propaganda és idegennyelvű tájékoztatás fejlesztése.

Barátosi Kálmán

A BORSODI TERÜLETI OSZTÁLY 1972. ÉVI JELENTÉSE

1. Május 23-24-én a Magyar Hidrológiai Társaság Borsodi Csoportjával közösen megrendeztük az "Ifju hidrogeológusok találkozóját". A kétnapos rendezvény tudományos szintű előadásokat tartottunk, majd másnap tanulmányi kiránduláson vettünk részt az ország különböző részeiből összesereglett fiatal szakemberekkel.
 2. Junius 17-18-án megszerveztük és megrendeztük a hagyományos Barlangnapokat. Miskolc adott otthont két napon keresztül az ország különböző karszt-
- 2320

és barlangkutatóinak. Az ünnepségen nyújtotta át dr. Láng Sándor, a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat elnöke Gyenge Lajos barlangkutatóknak 20 éves munkássága elismeréséül a Vass Imre emléklakettet.

Ugyanakkor jelentette be Rózsa Kálmán, Miskolc megyei Város Tanácsának elnökhelyettese a Borsodi Területi Osztály felajánlását, hogy "minden évben, június harmadik vasárnapján a nagyközönség részére a Borsodi Területi Osztály egy turát szervez, amit összekötnek a Bükkben lévő egyik hősi emlékmű megkoszoruzásával."

Hangsúlyozta, hogy "jó szolgálatot tesznek ezen felajánlásukkal egyrészt azért, mert jelentős számban vannak be a természet szépségeinek megismerésébe eddig távol álló emberek is, másrészt ápolják munkásmozgalmi, történelmi múltunk szép hagyományait."

Szeretnénk ezen felajánlásunknak az elkövetkezendő években minél jobban eleget tenni.

Ahhoz, hogy minden év június harmadik vasárnapján megrendezésre kerülő kirándulásunk minél nagyobb tömeget tudjon mozgósítani, megkerestük a Miskolc Megyei Város KISZ Bizottságát azzal, hogy a rendezvényt az elkövetkező időben **közösen** rendezzük meg.

Örömmel jelenthetem, hogy a felajánlásunkat a Városi KISZ Bizottságon pozitívan értékelték és elfogadták.

A hagyományossá váló tömegeket mozgósító bükki kirándulás és munkásmozgalmi emlékmű koszoruzás ezentúl közös rendezvényként szerepel. A Városi KISZ Bizottság is felvette éves munkaprogramjába.

A Barlangnap második napi programjaként bemutattuk a Bükk-hegység legmélyebb aknabarlangját, a 220 m mély Istvánlápai-barlangot az összesereglett hazai barlangkutatóknak. Az Istvánlápai-barlangot több, mint 10 évvel ezelőtt a Gyenge Lajos vezette Herman Ottó barlangkutató csoport fedezte fel. A barlang bemutatásához szükséges felszereléseket, a barlang biztonságos megtekintését, az újjászervezett Területi Osztályunk tudta csak biztosítani. Ezzel is bebizonyítottuk, hogy a szervezeten irányított munka vezethet csak **eredményre**.

Az országos barlangnapokat az Istvánlápai-barlang mellett létesített sáto-
rtá-
borban hangulatos szalonas-
sütéssel egybekötött tábortüzzel zártuk.

A barlangnapok sikere az ország különböző részeiből érkezett köszönő-leve-
lekből mérhető le. Ezek alapján az utóbbi évek egyik legjobban szervezett
és lebonyolított barlangnapját sikerült megrendeznünk, melyre méltán büsz-
kék lehetünk.

3. Augusztus elejétől kezdve a K-i Bükk karsztforrásainak komplex vizsgálá-
tát tűztük ki célul. A munkából a Területi Osztály majdnem minden tagja kivette
a részét. A megfigyelések oroszlánrészét azok a diákok és hallgatók végezték,
akik nyári szabadidejüket áldozták fel a kutatás sikere érdekében. Ezzel is
bizonyították, hogy a fiatalok hasznos és célszerű munkában szívesen részt-
vesznek, ha megfelelő szervezés előzi meg.

Feladatunk volt a Szinva- és a Garadna-völgy forrásainak vizsgálata, a hozzá-
juk tartozó vízgyűjtő területek lehatárolása, összefüggésvizsgálatok megállapítá-
sa és az esetleges szennyeződési területek (távolságok) tisztázása.

A feladatok elvégzéséhez ma még ritkán alkalmazott Lycopodium spórát
használtunk. A spórákat különböző színűre festettük és különböző nyeletési
helyeken helyeztük el. Nyomjelzésre használtunk még konyhasót is, amely a víz
ion tartalmát változtatja meg. A megváltozott ionmennyiségű víz megmunkálása-
ra speciális elektromos műszereket állítottunk össze. Az elvégzett munka volume-
nére jellemző, hogy az általunk figyelt 13 forrásból óránként (éjjel-nappal) vettünk
mintákat, amelyeket két laboratóriumban dolgoztunk fel. A labor vizsgálatokat
a Területi Osztály tagjai - vegyészek, vegyészmérnökök, és technikusok - vé-
gezték. A munkálatokat szeptember 15-én fejeztük be.

A laboratóriumi vizsgálatok befejezése után az adatok megfelelő szintű feldol-
gozása és tudományos értékelése megtörtént. Az elvégzett munkáról és annak
eredményeiről 1973-ban előadások keretén belül ismertetéseket fogunk tartani.

4. A Borsodi Területi Osztály munkájáról 1972. október 30-án a MTESZ titkári
értekezletén számoltam be. Az osztály munkájának megvitatása után a beszá-

lót kiegészítésekkel az elnökség elfogadta és az 1972. április hóban ujjaalakult Társulat létszámának 19 főről 90 főre való emelkedését elismeréssel vette tudomásul.

5. 1972. november 14-én megtartott vezetőségi ülésünkön megvitattuk az 1972. évben végzett munkánkat és meghatároztuk az 1973. évi munkafeladatainkat. A Vezetőség döntése értelmében 1973-ban munkacsoportokon belül fogjuk folyamatosan végezni tudományos munkánkat.

6. 1972. november 28-án került sor a "Lillafüredi Anna-források" szennyeződésének okai tanulmány társadalmi bírálatára a MTESZ Székházban. A tanulmány elkészítésében a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat tagjai is résztvettek. Az elkészített tanulmány messzemenően elérte a célját, mivel a feltárt és felsorolt szennyező okokat a Miskolci Vízművek - Fürdők és Csatornázási Vállalat megszüntette, ismét Miskolc város lakosságáé az Anna-források karsztvize.

7. 1972. december 12-én rendeztük meg az évzáró klubestünket.

A klubestünkön Székely Kinga, a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat szervezőtitkára tartott nagyon érdekes színes diaképekkel illusztrált előadást az 1972 nyarán Nyugat-Németországban megrendezett Nemzetközi Barlangtáborról. A sikeresnek mondható klubestünkön 67 tagtársunk vett részt.

F. Tóth Géza

JELENTÉS A MAGYAR HIDROLÓGIAI TÁRSASÁG, KÖZÉPDUNÁNTULI
CSOPORTJA "ALBA-REGIA" KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ
CSOPORTJÁNAK 1972. ÉVI MUNKÁJÁRÓL

Kutatócsoportunk kis taglétszáma ellenére, az elmúlt évben is folytatta munkáját a Tési-fennsík, adatokat szolgáltatott az országos barlangkataszterhez; együttműködött más kutatócsoportokkal, és kirándulásokat, ismeretterjesztő előadásokat szervezett.

1. Az elmúlt évekhez hasonlóan folytattuk a feltáró kutatást a Tési-fennsík, elsősorban a Táblavölgyi-barlang bontásával foglalkoztunk, valamint néhány viznyelőnél is tettünk kísérletet a továbbjutásra, de ezek a próbálkozások sikertelennek mutatkoztak.

Nyári kutatótáborunk alatt a Táblavölgyi-barlang végén próbálkoztunk továbbjutni, ott, ahol az előző évben abbahagytuk. Egy kb. 4 m mély aknát hajtottunk le, amit később betemettünk, és közelében egy vízszintes járat bontását kezdtük meg, de új járatba a tábor végig nem jutottunk.

Az őszi folyamán, a barlang másik végén sikerült egy szűk nyílás megtisztítása után egy függőleges aknába, majd annak az alján lévő törmelék eltávolítása után egy vízszintes járatba jutnunk. Ennek a járatnak a végén a törmelékeltávolítottuk, de a jelenlegi vége a nyáron bontott kutatóakna közelében van.

2. Csoportunk részt vett az országos barlangkataszter előkészítő munkálataiban. A nyári folyamán több napon keresztül dr. Bertalan Károly társaságában jártuk a Bakony és a Balaton-felvidék barlangjait. Az elkészült térképeket és kataszteri lapokat dr. Bertalan Károly rendelkezésére bocsátottuk.

3. Az év folyamán kapcsolatba kerültünk a miskolci barlangkutatókkal, és ebben az évben is együttműködtünk a pécsi barlangkutató csoporttal.

A nyáron részt vettünk a pécsi csoport kutatótáborában, ahol a Vizfő-barlang-

ban létesítendő felszínalatti tározó gátjának építésében és a Szuhadokban lévő víznyelő bontásában **segédkeztünk**.

4. Az Országos Barlangnapon kívül, néhány kirándulást szerveztünk a budai barlangokba, és a Gömör-Tornai karsztra.

A barlangkutatás népszerűsítésének érdekében Székesfehérváron és vidéken is több előadást tartottunk.

Pék József

A BUDAPEST SPORT EGYESÜLET TERMÉSZETJÁRÓ SZAKOSZTÁLY BAR- LANGKUTATÓ CSOPORTJÁNAK 1972. ÉVI JELENTÉSE

A BSE barlangkutató csoportja Szabó László vezetésével 1972. első negyedévben a Remete-hegyen folytatta az elmúlt év sikeres feltárásait. A Szurdok-barlangból továbbra is értékes leletek kerültek napvilágra.

A barlang feltárás szempontjából érdekesnek ígérkező szakaszában sajnos a kitöltés keménysége és a levegő hiánya pillanatnyi technikai felkészültségünket meghaladta. Április hónapban a Magyar Nemzeti Múzeum Ásatási Bizottsága felkért bennünket, hogy további intézkedésig az ott folyó munkát szüntessük be.

Kérésüknek eleget tettünk, a Remete-hegyi munkálatokat felfüggesztettük.

Csoportunk az év folyamán két alkalommal sikeres mentést hajtott végre. Április 9-én a Remete-hegyi Hétlyuk-barlang 21 m-es aknájából mentett ki két fiatalembert, akik megfelelő felszerelés hiányában a mélybe zuhantak. Május 7-én a Róka-hegyi-barlang 34 m mély kürtőjéből mentettünk ki két kiránduló gyereket.

Az Országos Mentőszolgálat és a csoport együttműködésének köszönhető, hogy mindkét mentés sikeresen végződött és a könnyelmű barlanglátogatás nem követelt emberéletet.

Augusztusban csoportunk öt tagja részt vett a VITUKI Barlangkutató Csoport által szervezett Nagyoldali-zsomboly feltárásában.

Ősszel csoportunk több alkalommal szervezett tanulmányi- és munkaturát a Bükk- és Pilis-hegység különböző barlangjaiba.

Az év második felében csoportunkat két nagy veszteség érte. Szeptember 13-án kutatótársunk, Szabó Lászlóné (szül. Tarnay Ilona) és november 23-án csoportvezetőnk Szabó László eltávozott közülünk. Emléküket megőrizzük és kegyelettel ápoljuk.

Az év végén a Báthory-barlangban szerveztünk téli tábor, ahol egy eldugult hévforrás tölcseért bontottuk ki. A munkálatokkal egyidőben kiépítettük a villanyvilágítást a barlang távolabbi szakaszaiban és előkészületeket végeztünk a térképezésre.

Börcsök Péter

A III. KERÜLETI ÉPFU SE BARLANGKUTATÓ CSOPORTJÁNAK 1972. ÉVI JELENTÉSE

Az elmúlt időszakban csoportunk tevékenysége két eltérő jellegű munkaterületen folyt:

I. A Baradla-barlang felső szintjének kutatásával kapcsolatosan feltárómunka, felmérések, megfigyelések, vízhozam-mérés, víznyelők és járatok összefüggés vizsgálata, terepbejárások és vízfestések.

II. A Baradla-barlang kutatástörténetének felderítése érdekében végzett történeti és levéltári kutatások, különös tekintettel a barlang Vaskapun tuli része felfedezésének közelgő 150. évfordulójára.

Feltáró munka a Baradla Münnich-folyósóban levő munkahelyünkön.

A járat legmélyebb pontján sikerült a szűkületet annyira kitágítanunk, hogy bejuthattunk a Szivornya-járat felszálló ágába. Sajnos egy újabb szűkületig csak igen rövid szakasz vezetett el. A bontás nélkül járható rész mintegy 3-4 m. Az újabb szűkületig ez 2 és fél m magasságkülönbséget jelent. A szűkület becsült hossza kb 3 m. Előfordulhat, - de ezt határozottan nem állíthatjuk - hogy ez a szűkület a felszálló ág végét jelző és az innenső oldalánál lényegesen nagyobb térfogatu víztárolójának aljába torkollik. (Az átfolyás intenzitásából következtetve a tuloldali víztárolónak lényegesen nagyobb térfogatnak kell lennie.)

A rendkívül száraz időjárás következtében tervezett vízfestéseink mindenütt, így e járatra vonatkozóan is elmaradtak.

Az 1972. év telén észleltük, hogy a barlangban a levegő alig mozog, a légcsere igen csekély, a széndioxid-tartalom pedig elég magas volt; ezért a légzés igen nehéz, a mozgás fárasztó volt. Ennek ellenére a Münnich uton tiszta, friss levegő fogadott. A barlangban jelentős légcserét kizárólag itt észleltünk. Megfigyeléseink szerint a Münnich ut másik víztároló gödre és az általunk bontott járat között a következő összefüggések észlelhetők:

- Mindkét víztároló egyidejűleg üres;
- A 2. sz. víztároló (az általunk bontott) megtelt és folyik, az 1.sz. üres;
- Mindkét víztároló megtelt, a 2. sz. folyik;
- Mindkét víztároló folyik.

Olyan eset nem fordult elő, hogy az 1.sz. víztároló aktivitása idején a 2.sz. víztároló ne működjék. Ebből nyilvánvaló, hogy amennyiben a két tároló között összefüggés - egyáltalán - van, úgy az semmi esetre sem az 1.sz-tól a 2.sz. irányába áll fenn, hanem ez esetben egy közös járatból eredő két külön vízfolyásról van szó. Az sem állhat fenn, hogy a víz a 2. sz. tárolóból folyik az 1.sz. felé, miután ez utóbbi lényegesen magasabban fekszik.

A 2. sz. víztároló hozamának állandósága mind a vízhozam, mind az átfolyási sebesség tekintetében egyidejűleg kizárja azt is, hogy ez a járat valamely vízfolyás végpontjaként szerepeljen. Ebben az esetben ugyanis a beömlő víztől függően vagy a vízsebesség, vagy a vízmennyiség változó eredményt mutatna. Erre a vízfolyásra jellemző, hogy az innenső oldalon lévő víztároló tükre mindenkor teljesen nyugodt, benne a nagyobb víznyomásból eredő burjánzásnak nyoma sincs.

E megfigyelések alapján egyre inkább arra a következtetésre kell jutnunk, hogy az a két víztároló a hozzájuk tartozó járatokkal egy rájuk nézve oldalirányú vízfolyás tulfolyóiként működnek, ahol a vízfolyás megindulásához bizonyos minimális vízmennyiségre van szükség, meghatározott mennyiség felett pedig az átfolyó víznek más irányba van elvezetési lehetősége.

1971-72 telén kis mértékű vízfolyásnál -5°C külső hőmérséklet mellett 13,40 órától 14,36 óráig ellenőriztük a Baradla vízfolyásainak hőmérsékletét, és a következő értékeket kaptunk:

Acheron 1. sz. hid $1,2^{\circ}\text{C}$; Teknősbéka $1,3^{\circ}\text{C}$; Munkatáró 1. sz. hid $1,4^{\circ}\text{C}$; Styx a Pódiumnál $6,5^{\circ}\text{C}$; Styx-Acheron összefolyásnál $4,5^{\circ}\text{C}$;

Styx-Acheron a zsilipnél $5,1^{\circ}\text{C}$; Styx-Acheron a Mórea hegyénél $5,2^{\circ}\text{C}$; Münnich uti vízfolyás $10,1^{\circ}\text{C}$.

A Münnich uti vízfolyás hozama $2,5\text{ liter/sec}$, sebessége $0,25\text{ m/sec}$ volt. Abból, hogy míg a Styx vize több kilométeres, földalatti út után is csupán $6,5^{\circ}\text{C}$ hőmérsékletű volt, ugyanakkor a Münnich uti járat vizében $10,1^{\circ}\text{C}$ -t mértünk, ez utóbbinál arra lehet következtetni, hogy viszonylag nem nagy-méretű, de jelentős földalatti utat megtevő vízfolyásról van szó. Az sincs kizárva, hogy a Domica-barlanggal hidrológiai összeköttetésben áll.

Szükségesnek látszott tehát a Domica-barlang megvizsgálása ebből a szempontból. 1972. januárban a BM Határőrség engedélyével átmentünk Szlovákiába és a barlang akkori megbízott igazgatójával, Lőrincz Dezsővel megbeszélést folytattunk. Meglepetésünkre kiderült, hogy a szlovák kutatók is hasonló következtetésre jutottak. Az előző évben a Klenotnica felső szintű

folyosójában a talajon egy helyen megrogyott az agyagfenék, melyet ők a medertisztításhoz használatos vízágyúval megpróbáltak megnyitni. Ez ugyan nem sikerült, de meglepve észlelték, hogy ennek a berogyásnak a vízelvezető képessége korlátlan. Ezután végig figyelemmel kísérték a Styx medrét, de a Klenotnicánál beömlő víz sem akkor, sem napok múlva a főágban nem jelentkezett. Ebből, tőlünk függetlenül, ők is arra a következtetésre jutottak, hogy a Domicának valószínűleg létezik egy, a Baradla irányába vezető felsőszintű járata. A Münnich uti vizjáratról nem tudtak. Megnéztük a Klenotnica folyosóját, melynek morfológiája meglepő hasonlatosságot mutat a Münnich utéval. Korát tekintve vele egyidősnek látszik. Megállapítottunk, hogy 1972 nyarán a vízágyús kísérletet, ezuttal festéssel egybekötve közösen megismételjük. Sajnos az idei száraz időjárás ezt is megakadályozta, így ezt majd a következőkben kell elvégezni.

Tekintve, hogy 1970-ben a Zomborlyuk megfestése során a festett víz a Törökmecset-ágon nem érkezett be a barlangba, 1972, januárban a Törökmecset-ág belsejében sűrű füstöt kibocsátó, de nem szennyező anyaggal, huzatfestéssel ellenőriztük a fluoreszeines festés eredményeit. Annak ellenére, hogy a nagy hőkülönbség miatt élénk kifelé tartó huzat uralkodik a Törökmecset-ágban, és a füst rendkívül rövid idő alatt tűnt el, a füst a Zomborlyuk-nyelőnél nem jelentkezett.

Szándékunk az, hogy kedvező időjárás esetén, nyelő-működésnél még egy festést végzünk a Zomborlyuknál és amennyiben ez sem vezet eredményre, úgy gondoljuk, nem szorul további bizonyításra, hogy a Zomborlyuk nem a Törökmecset-ág, legalábbis nem elsősorban a Törökmecset-ág víznyelője.

II. A barlang kutatástörténetével kapcsolatos tevékenységünk lényege Farkas Jánosnak, a Karszt és Barlang c. folyóiratban, valamint a Bányászati Lapokban megjelent cikkek alapján megismert kutatónak munkáját és valóságos személyét illető kutatások végzése.

Előrebocsátva azt, hogy a térképet és annak kutatástörténeti értékeit természetesen nem befolyásolja az a tény, hogy annak készítői: Sartory és Farkas

személyére vonatkozó adatok és következtetések helytállóak-e, vagy sem.

A térképnek azonban elveszett, - illetve jelenleg ismeretlen helyen lappang az igen lényeges kísérő-szövege, a hozzá tartozó leírás, melyből kiderülhetne hiteltérdemlően, hogy a barlangot meddig ábrázolja, melyek azok az objektumok, melyeket a térképen csak szám jelöl, s végül esetleg a barlangban járt "két ánglus"-ra nézve is felvilágosítást adhat. Nem elhanyagolható lehetőség a leírás fellelésére, hogy az esetleg a Farkas család valamely ma élő leszármazottjánál található, a "családi lomtárban". Ahhoz, azonban, hogy az ország tengernyi Farkas családjá között eligazodhassunk, hogy a valódit megtalálhassuk, már elengedhetetlenül tudni kell, melyik Farkas családról van szó tulajdonképpen.

E témakörben folytatott kutatásaink külön cikk témáját adják, itt csupán rövid összefoglalást kívánunk adni a munka eredményeiről. Közel kétévi munkába került, míg a lehetséges megoldások között a ténylegest, a valóságot megtaláltuk.

Röviden összefoglalva tehát:

Farkas János nem azonos Wolf Jánossal, sem annak fiával, sem az egri főbíróval, végül az egri főbíró sem azonos Wolf János fiával. Farkas a Nagykapornaki és Dörgétsei Farkas család tagja, mely a Dunántulról származott a gömörmegyei Szilicére és Horkára. A család egyik ága az ő révén Egerbe és környékére, más ik ága házasság útján Szuhaforra került. Ez utóbbi ágnak ma is élő leszármazottai közül Dörgétsei Farkas Sándor elvált feleségével tudunk találkozni, kinek állapota azonban sajnos nem adott lehetőséget, komolyabb tudakozódásra. Mindenesetre a család eredetére tőle kaptunk felvilágosítást.

Farkasnak Egerben töltött éveire nézve sok segítséget kaptunk dr. Sugár Istvántól, az EÁL munkatársától. Így megtudtuk, hogy Farkas János bírót 1786 derekán váltották csak le tisztségéből, és hogy a mi Farkas Jánosunk már 1780-tól 83-ig "deák" volt a püspöki prefekturán, 1784-től pedig a püspök "éppitetője" lévén az időpontok kizárják az azonosságot.

Farkas János nem Egerben született, de ott házasodott, így születési dátumát a házassági anyakönyvi bejegyzés alapján pontosan meg lehet állapítani: 1755 vége, vagy 56 eleje. Hogy a család nem egri, arra nézve maga az általa vezetett építési napló ad felvilágosítást, mikor édesapja halála okából 1789. nov. 29-én engedélyt kért az elutazásra, hogy "özvegy anyám és két árvái" helyett az ügyeket, s a temetést intézhesse, s hogy ezért "hazámba elutazhassam".

Legfontosabb e család-kutatás során az volt, hogy megállapítást nyert: öt gyermeke közül elsőszülött leánya, Mária Karolina Polyxena 1843-ig levelezésben állt Jankovich IV. Miklóssal, s így elképzelhető, hogy a leírás az ő révén került Jankovich Miklóshoz, s lehetséges, hogy Jankovich az a bizonyos "névtelen", aki a Magyar Hirmondó 1802. évi sokszor idézett cikkében szerepel. Már meg is kezdtük a Jankovich-hagyaték irat-anyagának átnézését, ezuttal nem címek után indulva el, mert nagyon valószínű: a leírás más anyagokkal egybefogva, egybekötve található, s ezért nem lehet katalógusokban nyomára bukkanni.

Végül még egyszer annyit: túl azon, hogy a család kilétének ismeretében esetleg megtalálhatjuk a kézirat egy kallódó példányát, nekünk, mai barlangkutatóknak egyébként is kötelességünk, hogy legalább a barlang Vaskapun tuli része felfedezésének 150. évfordulója alkalmából Vass Imre mellett az igazi, a valóságos Farkast Jánost is ünnepelhessük, s róla is megemlékezzünk.

Kovács Györgyné

A FERENCVÁROSI TERMÉSZETBARÁT SPORTKÖR BARLANGUTATÓ CSOPORTJÁNAK 1972. ÉVI JELENTÉSE

Kutatócsoportunk aktív tagjainak száma az utóbbi évek folyamán nagyon lecsökkent, és ezeket a gyakorlott kutatókat újakkal pótolni eddig nem tudtuk.

Legképzettebb társaink a csoportterveket igen meghaladó, nagyszabású külföldi kutató és tanulmányutakon vesznek részt, és ezek lebonyolítása, kiértékelése további idejüket is igénybe veszi.

Néhány huzamosabb külföldi munka miatt maradnak el, mások, idősebbek abbahagyták az aktív barlangkutató tevékenységet. Ez a mindnagyobb létszámihiány erősen meglátszik csoportunk utóbbi egyéves eredményén. A befejezett jelentősebb vállalkozások inkább egyes kutatók többévi munkájának eredményei.

1972. III. hónapban a Solymári-csoport Hartig Miklós vezetésével megkezdte az Ördöglyuk-barlang térképezését.

Egy - két alkalommal az Óbudai Kinizsi kutatóival és más természetjárókkal folytattuk a Szemlőhegyi-barlang Agyagos-termében a bontási munkákat. A Kinizsi kutatóinak sikerült átjutni az Óriás-terem felső járatába. A későbbiek folyamán így a munkahely megközelítését, a közlekedést egyszerűbben megoldhatjuk.

Az év közepétől a BEAC kutatói is bekapcsolódtak az Agyagos-terem munkálataiba.

Közösen vettünk részt a miskolci Barlangnapon is.

Égerszög-teresztenyei táborunkat szintén közös vállalkozásként bonyolítottuk.

Sajnos a Veszettárpás-aknájában a kétévi omlás után további munkát már nem végezhattünk. Kutatóink a mély aknát biztonságosan lefedték, lezárták. A továbbkutatást ezen a munkahelyen a csoport megerősödése esetén folytathatjuk. A Szabadság-barlangban, a 400. méternél próbaszelvényt bontottunk, mely járat a Pokol-szakaszban már ismert és felmért szerkezethez hasonlónak mutatkozik.

Ezután a csoport áttelepült Szinpetri környékére, és a Bolyamér-forrás közelében épített fel újabb tábort. A tábor további ideje alatt a forrástól ÉK-re kb. 40 méterre, 30 méterrel magasabb szinten, egy lepusztult barlang rókalyukszerű kürtőjében 10 m mélységig sikerült bejutnunk.

Az év folyamán sajtó alá rendeztük a Szurdok-völgy felmérésének anyagát a Hétlyuk-rendszer térképével együtt.

Fiatalkutatóink tanulmányi és sportcéllal a jelentősebb borsodi és pilisi barlangokat járták be.

Geológiai-geográfiai tárgyú nagy külföldi vállalkozáson, az olaszországi vulkán-expedícióban Csekő Árpád tagtársunk vett részt.

Dr. Balázs Dénes eddig beérkezett jelentései szerint a Fülöp-szigetek és Új-Guinea karsztjait már tanulmányozta, az év végét egy ausztráliai régi kutatótársunknál tölti.

Csoportunk egy Szemlőhegyi kutatómunkával és XII. 23-án egy solymári éjszakai térképezőműszakkal zárta az évet.

Horváth János

A GANZ-MÁVAG SE SZILVÁSSY ANDOR BARLANGKUTATÓ CSOPORT MUNKÁJA AZ 1972. ÉVBEN

Csoportunk egyik hagyományos munkaterülete a Ferenc-hegyi-barlang. Itt a hétvégeken dolgozik csoportunk átlagban 8-10 személy részvételével. Ebben az évben a barlang új szakaszában végeztünk több ponton bontásokat. Több eredménytelen kíséletezés után két helyen is továbbjutottak kutatóink. A barlang Délnyugati IV. számú főhasadékából nyílik az egyik feltárt szakasz, melynek hossza 185 méter. Két nagyobb méretű folyosóból áll. Az általunk 7. és 8. számú főhasadéknak elnevezett szakaszok átlagos szélessége 1,30-1,60 méter, mintegy 8-12 m magasak. A 7. számú főhasadékból keleti irányban indul el egy közel 20 m-es mellékhasadék, amelynek végén omlás zárta el előlünk a továbbjutást. Ez év januárjában megkíséreltük az áthatolást és tuljutottunk az apró kövek halmazából álló omladék tetején. A tulsó oldalon

a járat nagy teremben folytatódott, amelyből két hasadék indult 90°-os szétválásban. Az egyik hasadék végét 12 méter előrehaladás után minden oldalról szálkőzet határolta. A másik hasadék végén bontás közben megindult az omladék, ezért a munkát életveszély miatt azonnal abbahagytuk. Ez az intézkedés helyesnek bizonyult, mert nem sokkal kijövetelünk után az egész terem-boltozat beomlott, sőt a bevezető folyosószakaszon is megindult az omlás. Következtetéseink szerint kutatásainkkal eljutottunk arra a területre, ahol egy nagy törés határolja a Ferenchegy- és Szemlőhegyi-barlang közötti területet. A feltáró munkákat ezen a szakaszon beszüntettük.

Második reményteljes szakasz a IV. sz. főhasadék végén az un. Elefánt felső szakaszán található, egy délnyugati irányban huzódó, kb. 20 m hosszú, omlással lezárt folyosószakasz, amelynek továbbbontási munkálatait balesetveszély miatt ugyancsak kénytelenek voltunk felfüggeszteni.

A csoport második munkaterülete a Tornaszentandrás határában lévő Esztramos-hegyben huzódó Rákóczi-barlang. Ebben a barlangban a Delfin Buvár Klub könnyűbuváraival az 1. sz. és 2. sz. tóban vizalatti feltáró munkákat folytattunk. A merülések megkönnyítésére tavaszi táborunkban, áprilisban, a tó felszínén egy indítóállványt ácsoltunk. A barlang hátsó un. surranós szakaszán a hosszú tóban egy szükületen keresztül jutva kutatóink eljutottak a barlang eddig be nem járt részébe és feltérképezték azt. Feltételezzük, hogy a tó ezen szakasza összefüggésben van az Öreg-barlang 2. sz. kötélhágcsós távával. Augusztusban 1 hónapos, már hagyományosnak mondható munkát bortszerveztünk a Rákóczi-barlang további feltárására és vizsgálatára. Kutatóink nehéz sziklamászással több új barlangszakaszt fedeztek fel.

A csoport harmadik kutatási területe a Sály község határában lévő Lator-uti Vizfő közelében található. Ezen forrás közelében kutatóink a régi forrásszáda kibontásával behatoltak az eltömődött forrásbarlang üregeibe, és azt 20 m hosszúságban járhatóvá tették. A forrás-üregben folyó feltáró munkát nagy mértékben gátolja a kutatás közben a járat rossz szellőzése miatt felgyülemelő széndioxid.

1972-ben felkerestük a tapolcai Tavas-barlangot is és gyűjtöttük bibliográfiai anyagait.

Az Esztramosi barlangüregek lezárásával kapcsolatban több tárgyalást folytattunk a mészkőbánya vezetőivel. Megbeszéléseink azonban anyag és szállítási nehézségek miatt nem jártak eredménnyel. A nyár folyamán a barlang surranós szakasza lezárásra került, azonban a régi barlang lezárását megoldani nem tudtuk, pedig ez okozza a legnagyobb problémát. A bánya dolgozói és idegen, magukat barlangkutatónak nevező egyének behatolnak a barlangba, annak védeltségét érdemlő képződményeit vandál módra pusztítják és elszállítják. Ez ellen csoportunk tagjai semmit nem tudnak tenni, miután a barlang lakóhelyüktől távol esik, a bánya vezetősége pedig a barlang megvédését nem tudja biztosítani.

Csoportunk két tagja Kertész Tamás és Murinai József egy hónapos tanulmányuton vettek részt Jugoszláviában, ahol tanulmányozták a Juliai-karszt tájait, nevezetesebb barlangjait és felszíni karszt formáit.

Murinai József

BESZÁMOLÓ JELENTÉS A DOROGI JÓZSEF ATTILA MÜVELŐDÉSI KÖZ-
PONT KADIC OTTOKÁR BARLANGKUTATÓ SZAKKÖRÉNEK 1972. ÉVI TE-
VÉKENYSÉGÉRŐL

Az 1972. év folyamán hagyományosan a Strázsa-barlang további feltárását terveztük. Azonban a feltáró kutatást akadályozta, hogy energiánk jelentős részét ebben az évben is a barlangok megvédésére kellett fordítani.

Munkálataink:

1. A Sátorkő-pusztai barlangban folytattuk az öltöző-raktárhelyiségünk berendezésének felújítását, a szerszámaink karbantartását. A barlangjártók tisztítási és lépcső-karbantartási munkáit folyamatosan végeztük.

A fenti tevékenység során kétszeresen átfestettük a barlang bejárati vasajtáját.

Az év közepén további munkát adott, hogy a rácsablak falazatát körben mintegy félméteres körzetben megbontották.

Behatolni ugyan nem sikerült az illegális látogatónak, azonban hosszadalmas munkát adott a cementhabarccsal történő újrafalazás.

A munkálatokat 10 munkanapon 78 fővel, 321 óra alatt végeztük el.

II. A Strázsa-barlangnál az előző évben történt vasajtó beépítésének nyomán a vasutat át kellett építeni, kénytelenek voltunk lesüllyeszteni. A beépítés után a vasajtó mögött és előtte lévő sok törmeléket is ki kellett szállítani. Ezek után az ajtó előterében még egy védőfalat kellett felfalazni, mintegy 1,5 m hosszban és 1,2 m magasságban, hogy ezzel is védjük az ajtó falazatát az esetleges kibontás ellen.

Itt 21 munkanapon 201 fővel 858 órát dolgozott csoportunk, és közben 28 m³ törmeléket szállítottunk ki.

Egyéb tevékenységük:

Az év folyamán a látogatók csoportosan - mintegy 300-an - 18 alkalommal keresték fel barlangjainkat. A látogatóknak szakszerű vezetéssel mutattuk be gazdagon diszitett gipsz- és aragonit barlangjainkat.

A dorogi és tokodi bányabeli különleges hasadékbárángokba 2 alkalommal mintegy 30 fő érdeklődőt vezettünk, többségükben budapesti bárángkutatót. Bárángi turákat tettünk - a fiatal kutatóink ismeretének bővítésére - a klastrompusztai Leány- és Legény-bárángba, a Solymári- és Szoplaki Ördöglyuk-bárángokban.

Csoportunk 7 fővel részt vett júniusban a B. T. O. által szervezett országos bárángnapon.

Október hónap végén bekapcsoldtunk a hagyományos Természettudományos hét rendezvényeibe, melyet a Tatai Művelődési Központ rendezett. Tatán

a Művelődési Központban létrehozták a barlangi, főleg hévízes eredetű ásványok állandó muzeumi kiállítását, amelyhez mi is tekintélyes ásványanyaggal járultunk hozzá, átadva az évtizedes gyűjtésünk legszebb darabjait. A muzeumi kiállítás megnyitásán is részt vettünk.

Dorogon - október 30-án - bemutattuk az érdeklődőknek az újabb Strázsa-barlangban a csodálatos kristályképződményeket, majd a nap nagy figyelemmel kísért film- és diavetítéssel folytatódott.

Meg kell emlékeznünk a husvét hétfőn éjjel végrehajtott mentési akciónkról is. Sok hiradási és jármű nehézségtől kísérvé sikerült a klastrompusztai Legény-barlang Sárlyuk nevű részének aljáról kihozni egy már 30 órája bentmaradt budapesti természetjáró nőt, aki szerencsére baj és betegség nélkül vészelte át a nem mindennapos megpróbáltatást, a sötétséget, hideget és nedvességet.

A mentésben résztvevők közül 2 főt a Vöröskereszt Országos Elnöksége "Kiváló segélynyújtó" kitüntetésben részesítette.

Benedek Endre

JELENTÉS A SZPELEOLÓGIA BARLANGKUTATÓ CSOPORT 1972. ÉVI MUNKÁJÁRÓL

A Szpeleológia barlangkutató csoport 1969-ben alakult meg a Kevélycsoport barlangtani és kataszteri feldolgozására. E munka terepi részének elvégzése után a létszám megcsappant, de újabb téma és kutatási terület kialakulása után a csoport létszámát ismét igyekszünk fejleszteni. Így 1972 nyarán munkánkat más kutatókkal együttműködve végeztük.

Az Osztramos (Esztramos) őslénytani ásatásaihoz kapcsolódva befejeződtek a négy évig tartó barlangkataszterezési, hegységszerkezeti és barlang-

genetikai vizsgálatok. Ezek szerint az Osztramoson a következő barlangok vannak, ill. voltak:

1. Az Osztramoson 380 m-es eredeti csucsa alatt nyílott, lefejtették.
2. Osztramos felső 1. sz. barlang A XII-es bányarészben nyíló védelem alatt álló barlang. A bánya ÉK-i falában 1968-ban megnyílt és 1970-ben lerobbantott kb. 100 m hosszú üreg.
3. Osztramos felső 3. sz. barlang. Az előzőtől É-ra kb. 30 m-re nyílt, 25 m hosszú volt. 1970-ben lerobbantották.
5. Osztramos felső 4. sz. barlang, a IX-es bányarész D-i falán hosszában feltárt barlang roncsa.
6. Osztramos felső 5. sz. barlang. A IX-es bányarész D-i falának legvégén nyíló, kb. 18 m hosszú barlang.
7. Osztramos felső 6. sz. barlang. A XII-es bányarész ÉK-i falának tövében nyílt meg 1970 novemberében. Végén gazdag gerinces faunát tartalmazó hasadékot keresztezett. 1971-ben lerobbantották.
8. Gerinc-barlang. Az Osztramos Bódvarákóra tartó gerincén 345 m magasságban nyíló 20 m hosszú barlang.
9. Osztramos 1-es szint barlangja. Az 1-es bányaszinten (277 m) a sikló mögött nyíló táró 12 m magas barlangtermet metsz.
10. Bódvarákói barlang. Az Osztramos Bódvarákó felé tartó letörésének alján 250 m magasan nyílik, 12 m hosszú.
11. Keresztes barlang. Az Osztramos É-i oldalán a bányahányó területén lévő kereszt fölött a hegyoldalon 200 m magasságban nyílik. 15 m hosszú.
12. Rákóczi barlangcsoport 1. sz. barlang.
13. Rákóczi barlangcsoport 2. sz. barlang.

Tornaszentandráson a régi templom dombjának aljában a kereszt alatti mélyedés egy beszakadt barlangterem maradványa, a felszínen cseppkövek látszanak.

A hegységszerkezeti, ill. barlanggenetikai vizsgálatok rendkívül érdekes eredményeket szolgáltatottak, de ezekről külön szakulésen szeretnénk beszámolni.

molni. Feltétlenül meg kell jegyezni, hogy a Természettudományi Múzeum gerinces őslénytani ásatásai, valamint az aktív bányaművelés nélkül ezeket a kérdéseket nem lehetett volna tisztázni.

Csoportunk másik témája a holocén gerinces faunájának vizsgálata, elsősorban a kisémlősök figyelembevételével. A Bükk-hegységben és Jósvafő környékén vettünk a barlangok kitöltéseiből mintát. A Bükkben a Kiskőhádi-zsombolyból a Vörös Meteor Foton csoportjának segítségével vett mintákban három faunafázist lehet elkülöníteni. Jósvafőn a VITUKI barlangkutatói segítségével a Nagyoldali-zsombolyból, Vass Imre-barlang tárójából, a Tücsök-lyukból két helyről, a Baradla-barlangból és a feltételezett Ciprus-barlang kutatóaknájából kerültek elő maradványok.

Kordos László

BESZÁMOLO A TATABÁNYAI SZÁNBÁNYÁK BARLANGKUTATÓ CSOPORTJA 1972. ÉVI MUNKÁJÁRÓL

Barlangkutató csoportunk 1972. évben feltáró kutatást a Gerecse hegység déli részén végzett. Az év első napjaiban a kutatást az 1971-ben már részben feltárt 7-es sz. víznyelőnél folytattuk, majd 1972. márciusában a 9-es sz. víznyelő kutatását kezdtük el.

A 7-es sz. víznyelő ismertetése:

A nyelő az év legnagyobb részében inaktív, csak igen nagy záporok esetén működhet. Négyszögalaku szája a beomlás ellen ácsolattal biztosított. A nyílás lefelé fokozatosan bővül, pár méter után már másfél, 2 méter átmérőjű, 9-10 méternél meredek, szűk kürtő található, 5-6 m hosszúságban. 16 m mélységben kisebb padka található, 16 m-től kezdve déli oldalon teljesen függőleges, az agyagos padkától fából ácsolt létra 25 m mélységben

ért talajt. A vető mentén kialakult hasadék 14 m hosszú, 3 m széles, 15 m magas. Az ÉK felé lejtősödő termet törmelékhalma, az alsó részét agyag tölti ki. 1972. évben próbabontással mintegy 3 m-t haladtunk előre, de további kutatást a hiányos felszerelés és a kis létszám akadályozta.

1972. márciusában a csoport létszáma fővel megnövekedett, és ez lehetővé tette a 9-es sz. viznyelő kibontását.

A 9-es viznyelő a Kistréti vadászháztól kb. 250 m-re 300 m tengerszint feletti magasságban Alsógalla irányában található.

Kezdetben a kutatást 2 ponton határoztuk meg. A kis távolságban lévő 2 nyelő nem egy szinten található, feltételezhető volt, hogy az alsó szint csak a későbbiek folyamán, mint rányelő alakult ki. A felső szinten végzett próbakutatás is indokolta a két nyelő összefüggését. Így a felső nyelő bontását időszakosan felfüggesztettük, és hozzáláttunk az alsó szint kutatásához.

A laza törmelékes talaj gyors előrehaladást ígért. Azonos 1 m-es mélységben asztal nagyságu sziklák nehezítették a tovább haladást. A felszíntől 4 m mélységben behatoltunk egy 7 m hosszú, 2 m széles hasadékterembe. Iránya megegyezett a felső szinten található 1. sz. viznyelő irányával.

A 9-es sz. viznyelő kutatását fogjuk.

A csoport tagjai részt vettek a Kistréti Vadászház felújításában, ennek fejében a Vértesi Erdőgazdaság 1 szobát biztosított a kutató csoportunk tagjai számára.

A csoport tagjai az ősz folyamán tanulmányi kirándulást tettek a budapesti Mátyás-hegyi barlangban.

1972-ben a kutató csoport a 9-es sz. viznyelő kutatásával kb. 8.600 munkórával vettek részt.

Sashegyi László

JELENTÉS A VITUKI BARLANGKUTATÓ CSOPORT 1972. ÉVI TEVÉKENYSÉ- GÉRŐL

Csoportunk ez évben kutatómunkát két területen végzett:

- a Jószaíi Kutatóállomás körzetében, és Budapest környékén a Pilis- és Budai-hegység területén.

Jószaíi tevékenységünk három barlangra és környezetére terjedt ki:

Vass Imre-barlang:

Az elmúlt vízfestési kísérletei bebizonyították, hogy a szlovákiai Milada-barlang és a Kistohonya-forrás (Vass Imre-barlang forrása) között hidrológiai összefüggés van. Mint ismeretes, a barlang jelenlegi végpontját vetődés és elvonszolódás következtében keletkezett igen nagy mennyiségű omladék zárja el. A mozgások nyoma a felszínen is látható, de az összetört zóna kiterjedése ennek alapján nem állapítható meg. Ezért eddig az omláson keresztül bontással kísértük meg az átjutást. A több év igen nehéz körülmények között végzett munkájával kibontott kb. 30 méteres járat nem vezetett eredményre.

1971-72. évben Lantos Miklós és Zimányi István geofizikusok az általuk kidolgozott geoelektromos módszerrel 8 szelvényt készítettek, részben a barlang ismert szakasza felett, részben a geológiai vizsgálatok alapján feltételezett folytatás irányában. A mérések kimutatták, hogy az omladékos zóna mintegy 70 m hosszan húzódik a Cyklopsok-csarnoka meghosszabbításában, a további szelvényekkel pedig kitűzték a feltételezett járatok nyomvonalát egészen a határig.

A végponton ezért beszüntettük a bontást, és a felszíni terepbejárások során két új munkahelyet létesítettünk. Ezek egyikén jól érzékelhető a huzat. Itt a bejutást az is valószínűvé teszi, hogy az ismert szakaszban több kürtöt és hasadékot tártunk fel, melyek néhány méterre megközelítik a felszínt, s ilyenek a még ismeretlen járatok esetében is előfordulhatnak.

Két kutatónk november 7-én jutott át először a Fekete-szifonon, s kb. 60 m hosszú járatot tárt fel. Az eredményhez hozzájárult az alacsony vizállás is. A feltárt szakasz a barlang alsó vízvezető rendszeréhez tartozik.

Kossuth-barlang

A barlang szifonjában az AMPHORA könnyűbuvár SC és csoportunk több áttörési kísérletet hajtott végre. Ezek során 50 méter hosszú vizalatti járatot tártunk fel.

Vizfestéssel kimutattuk a Kuriszláni-beszakadás és a Nagytohonya-forrás összefüggését. A jelzőanyag átfutási ideje rövid volt. A Kuriszláni-beszakadásban bontási munkát is végeztünk.

Nagyoldali-zsomboly

Ebben az évben is a Nagyoldali-zsomboly feltárására összpontosítottuk erőnket. Az augusztus 11-26 között lezajlott feltárás során kb. 100 m^3 törmelék termeltünk ki, az általunk készített benzinmotoros csörlő segítségével. A bontás közben előkerült csontleleteket vizsgálatra átadtuk az illetékes szakembernek. A zsomboly és környékének térképe elkészült. Geológiai és klimatológiai méréseket is végeztünk. A tábor végeztével az idei eredményekről a jelentést leadtuk.

Az eddigi összes vizsgálatról később részletesen beszámolunk.

Budapest környékén a Ferenchegyén és a pilisi Vaskapu-völgyben végeztünk feltárást.

Ferenchegy

A Ferenchegy- és Szemlőhegyi-barlangok közötti területen geofizikai mérés-sorozatot indítottunk, a feltételezett eddig még ismeretlen járatok felderítése, és a módszer elsajátítása céljából. A méréseket bontással ellenőriztük. A kísérletek befejezése után az eredményről beszámolunk.

A Természervédelmi Hivatal felkérésére a Ferenchegy-barlangot lezártuk.

Pilis

A Vadkapu-völgyben és a Pilis fennsíkján a terület felderítésére több terepbejárást tartottunk. A völgy sziklabordái egy nagyobb, és számos kisebb barlangot rejtene. Némelyikben bontással is kísérleteztünk. Térképezésük és rendszerezésük jelenleg is folyik.

Ez évben is több külföldi tanulmányutrról számolhatunk be. Hét kutatónk Olaszország vulkánjait kereste fel, ketten részt vettek a Nyugatnémet Barlangkutató Szövetség meghívására egy nemzetközi kutatótáboron.

Tagjaink nagyobb csoportja közös táborban végzett feltáró munkát a kolozsvári barlangkutatókkal a Bihar-hegység területén. Tapasztalataikról már beszámoltak.

Szokásos pénteki összejöveteleinken élménybeszámolókat, dia- és filmvetítéseket, valamint továbbképző előadásokat tartottunk.

Az érintett témákról - terjedelmük miatt is - az adatok feldolgozása, rendszerezése után külön-külön jelentésben számolunk be.

Kérdő Péter

BESZÁMOLÓ A BARADLA-ALSÓBARLANG SZIFONJAIROL

1972 októberében a Bp, Vörös Meteor "Nautilus" könnyűbuvár barlangkutató csoportja által folyamatosan kutatott Baradla-Alsóbarlangban végeztünk vendégként merüléseket. Ezek során nemcsak a Vörös Meteor kutatói által az elmúlt években leküzdött és lerobbantott szifonokon hatolhattunk át, hanem több új szifonon.

Az új feltárásokkal a barlang teljes hossza megközelíti a 400 m-t. Az Alsóbarlang általunk átúszott első szifontól kezdve a következő

zőket tapasztaltuk:

Az első leszállás során mintegy 3 m-t víz alatt uszva kb 2 m^2 szabad vízfelszínt találtunk. E kis teremből levegős járat nem vezet ki, az újabb szifonnyílás 2 m-es mélységben található. Ezen keresztül vízzel teljesen kitöltött terembe jutottunk, innen balra kanyarodva néhány méter után 7 m^2 vízfelszínű tóba érkeztünk, melyből levegős járat vezet tovább. A tó felett jelenleg inaktív nyelő torkollik be, falai erősen korrodáltak, alján kavicsos törmelék található. A tóba kis vízhozamu patak folyik, amelyet felfelé követve 24 m után a járat éles szögben balra folytatódik, s 19 m után sekély tó következik. A járat e pontig tágas, 2-3 m magas, itt azonban omlás szűkíti be a keresztmetszelvényt. Az omlásban igen szűk járatot találtunk, melyen át újabb terembe jutottunk: a 3. szifonhoz. E szifon az eddigiektől nagyobb felületű tóból, széles keresztmetszettel nyílik. 40 m-t átuszva 4 szifonon keresztül érünk ismét száraz terembe. A szifonok közti levegős járatok függőleges hasadékok. A mintegy 20 m hosszú terem szemközti végén újabb tó és újabb szifon következik. Ennek kb. 7 m-es vízalatti járata harántirányú hasadékba vezet, mely teremmé szélesedik. Ide torkollik az általunk bejárt szakasz legnagyobb víznyelője. A nyelő kürtőjét kb. 15 m-es magasságig tudtuk bevilágítani, ahol a járat elkanyarodik. E függőleges szakaszt még nem jártuk be; a nyelő alatti vízszintes ágban néhány méter után a 8. szifonhoz érkeztünk.

A 7. szifonban csekély áramlású vízben gyűrűsférgeket láttunk, melyek testük egy részével az agyagban, másik részükkel a vízben a talajra merőlegesen helyezkedtek el. E helyen igen nagy számban éltek; néhány elpusztult példányt a patak hordaléka közt már az előző szakaszban is találtunk.

Dr. Mozsáry Péter és Mozsáry Gábor

Baradla - Alsóbarlang

Készítette: az Amphora
Felmérték:

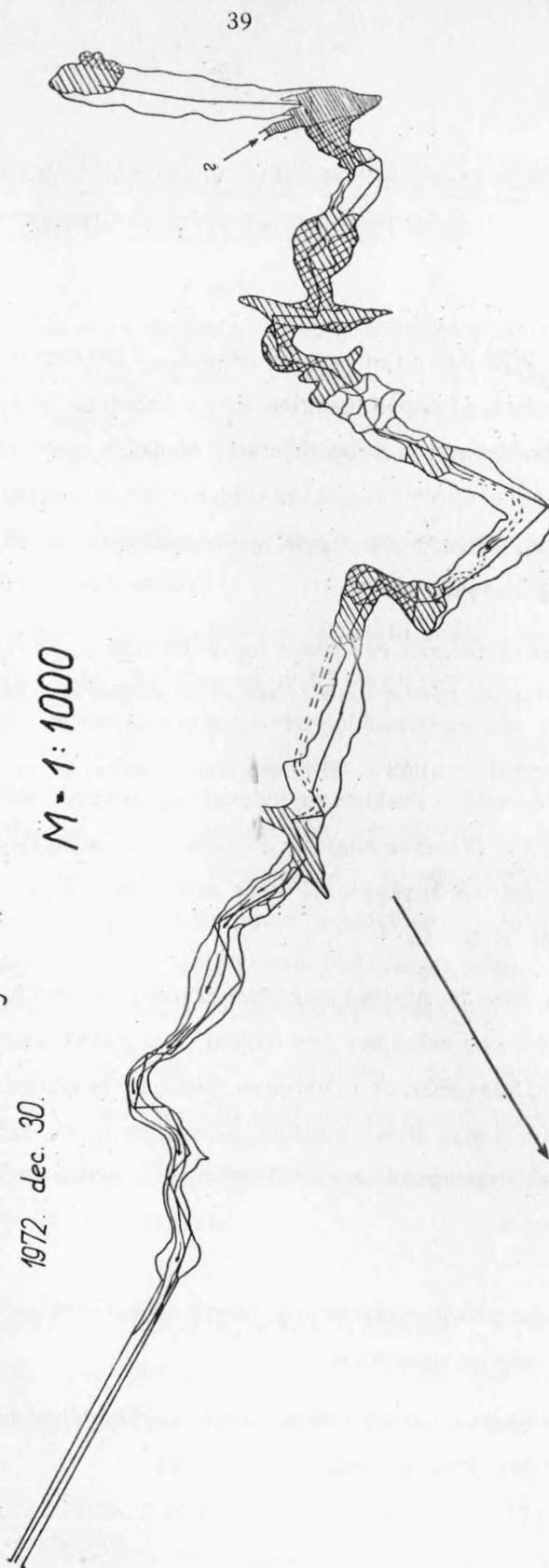
Könnyművár SC. és a Bp-i Vörös Meteor barlangkutató - könnyművár csoportja
Ember Sándor
Dr. Mozsáry Péter
Mozsáry Gábor
Nagy János

Szerkesztette:

Dr. Mozsáry Péter

1972. dec. 30.

M - 1:1000

Jelmagyarázat

- Patak, folyásiránnyal.
- Szabad vízfelület
- Szifonjárat

A VÖRÖS METEOR NAUTILUS KÖNNYÜBUVÁR BARLANG-
KUTATÓ CSOPORT 1972. ÉVI JELENTÉSE

Csoportunk 1972-ban a téli-tavaszi edzéseken felkészülve kezdte éves munkáját. Több tatai gyakorló merülés után a Tapolcai-tavasbarlangban kutattunk több alkalommal is a továbbjutást. Munkánk igen eredményes volt. Sikerült a vízzel kitöltött járatokban több helyütt is továbbjutnunk és újabb oldal-járatokat felfedeznünk. Egyik újabban feltárt, vízzel kitöltött járat a Kórház-barlang irányába vezet.

Augusztusban a csoport egy része Jugoszláviában, az Adria mellett, könnyűbuvárgyakorlaton három hetet töltött a tengerparton, Splittől Korcsulán át Dubrovnikig.

Ősszel felkerestük a Bükkben az időszakosan működő Imó-forrást. Barlangja, mintegy 60-70 méter hosszú, a végén szűkület zárja el a továbbjutást. Apcon egy régi kőbányát elöntő tóban merültünk. A tó mélysége 9-10 méter, hőmérséklete 8-10 °C.

Jósvafőn, a Baradla-Alsóbarlangjában eredményesen folytattuk feltáró munkánkat. Miután az előző években három, addig áthatolhatatlan szifont küzdöttünk le, ez évben hónapokon át ismételten folytatott rengeteg munkával eltávolítottuk az omladékokat a már általunk előzőleg átuszott 4. sz. szifon bejárata elől. 1972 őszétől vendégeinkként az Amphora Könnyűbuvár SC. könnyűbuvárai jutottak tovább.

Az Alsóbarlang továbbkutatásának tervét egyeztettük Baross Gáborral, a Baradlabarlang igazgatójával.

1973-ban folytatni kívánjuk a Baradla Alsóbarlangjában és a Tapolcai-tavasbarlangban könnyűbuvár feltáró kutatásunkat.

Horváth Győző

JELENTÉS A BUDAPESTI VÖRÖS METEOR DIOGENÉSZ BARLANGKUTATÓ

CSOPORT 1972. ÉVI MUNKÁJÁRÓL

Csoportunk az év folyamán több kutatótábort szervezett a Bükkhegységbe, egy-két napos munkaturákat a Pilisbe. Felkerestük a Budai-hegység, a Pilis és a Gerecse barlangjait.

Bükki kutatótáborok

1971. XII. 31. - 1972. I. 2. Terepbejárások a délkeleti Bükkben.

(Tapolca-Kékmező-Kisgyőr)

1972. IV. 1-8. Bontás a Szarvastetői-viznyelőbarlangban, a Szarvas-kuti-viznyelő megbontása. Az utóbbiban a bontást akadályozza a befolyó víz. A kőzet töredezett, omlásveszélyes. A viznyelőbarlangot kb. 10 m hosszan bontottuk ki, de már júniusban a patakhordalék 4 métert visszahódított.

1972. VII. 29 - VIII. 13. A tábor első hetében résztvettünk a Foton csoport kiskőhádi táborban. Gyakoroltuk a kötélkezelést, megismerkedtünk a barlangi fotózás módszereivel. A második héten a Szarvastetői-viznyelőben bontottunk, tanulmányoztuk a barlang képződményeit, megfigyeltük a víz elfolyásait, bejártuk a Balla- valamint a Csunya-völgy barlangjait.

1972. XI. 6-7. Bontás a Szarvastetői-barlangban. Két munkahelyünk reménytelennek bizonyult, a jövőben egy harmadik helyen fogunk dolgozni.

A miskolci Barlangnapon négy fővel vettünk részt. A turaprogramok közül a Bükk-fennsiki kirándulást választottuk.

Pilisi munkaturák

Hétféteken a pilisi Vaskapu-völgy üregeiben bontottunk.

A Pilis-barlang végpontján munkálkodtunk, de 1-2 m előrejutás után meggyőződöttünk ennek hiábavalóságáról, ugyanis a keskeny barlangszelvény 5-10 cm-re összeszűkül.

Megbontottuk a környék több üregét, így egy Szenthe István által már megbontott üreget is. Ezt találtuk a legreményteljesebbnek.

Meglepetésünkre máig is ismeretlen személyek utóbb kibontották. A hossza kb. 40 m.

Klimamérések a Mátyáshegyi-barlangban

Csoportunk továbbra is folytatja a barlang páratartalmának és talajhőmérsékletének a rendszeres regisztrálását.

Sziklamászás

Az Oszoly szikláin tartottunk mászási gyakorlatokat. Gyakorlatuk a kötélkezelést és a barlangban is használatos csomókat, megkötést.

Fejlesztettük technikai felkészültségünket, amit a függőleges barlangok bejárásánál tudunk majd hasznosítani.

A Barlangi Mentőszolgálat által rendezett középfoku elsősegélynyújtó tanfolyamon négy fővel vettünk részt.

Kékesi György

A VÖRÖS METEOR FOTON BARLANGKUTATÓK 1972. ÉVI BESZÁMOLÓJA

Csoportunk 1972. évi munkaterülete a Pilisben és a Bükkben volt. Három alkalommal táboroztunk a Bükkben, ezalatt folytattuk a Kis-kőháti-zsomboly fotodokumentációjának készítését; feltárjuk és bontjuk a Balla-völgyi Varangy-barlangot, a Vörös Meteor Diogenész csoporttal közösen elkészítettük eddig feltárt járatainak térképét, egyúttal fotodokumentációját is.

A bakonyi Gaja-szurdokban általunk feltárt Rigó-barlang térképét januári táborunk alatt, fotodokumentációját pedig októberben készítettük el.

A Pilisben a Legény-barlang fotodokumentációján dolgoztunk.

1972-ben összesen 187 db színes diapozitívet és 150 db fekete-fehér felvett készítettünk a felsorolt barlangokban.

Az 1973. évben a Pilisben a Leány-barlang, a Pilis-barlang, a Szoplaki Ördöglyuk, valamint a Kevély-nyergi-zsomboly fotodokumentációját

szeretnénk elkészíteni. Folytatni tervezzük a bükki Varangy-barlang feltárását, a pilisi Vaskapu-szurdokban pedig két kisebb üreg bontását.

Renko Péter

BESZÁMOLO A VÖRÖS METEOR TEKTONIK BARLANGKUTATÓ CSOPORT- JÁNAK 1972. ÉVI MUNKÁJÁRÓL

15 fős csoportunk munkaterületei a csobánkai Hosszuhegy, valamint az Alsó-hegyi Bába-völgyi IV. víznyelő.

Ez évben is, mint tavaly, legjelentősebb vállalkozásunk a Bábavölgyi víznyelőhöz vezetett 2 hetes kutatótábor volt. A munkát az elmúlt évi felmérések alapján végeztük. Független aknával kíséreltük meg átbontani az agyagos törmelék. Ennek előfeltétele az eddig deponak használt rész kiemelése és egy szinttel feljebb szállítása volt. E munkálatok jelentős részét elvégeztük. Nehezítette a munkát, hogy a depo megcsuszása miatt a levegő cseréje nem volt biztosított. E barlang bejáratától kb. 50 m-re meginttunk egy kisebb beszakadást is a tábor ideje alatt.

Ugyancsak a tábor idején végeztünk feltárást a Fenyves-zsomboly-ban és Csendes-völgyi-víznyelőben. Részt vettünk a Szenthe István vezette őszi barlangkutató táborban és az azt követő hétvégi munkaturákon, amelyeken az Almási- és Őz-zsombolyt, a Frank- és Nászut-barlangot kutattuk. Ezek mellett még több kisebb barlangban végeztünk feltárást.

Hosszuhegyi munkaterületünkön a Macska-lyuk közelében feltártunk egy kb. 40 m hosszú barlangot, amelynek a Dinó-rejteket nevet adtuk. Most végezzük a Hosszuhegy kataszterezési munkáit is.

Egész évben folyamatosan növeltük technikai felkészültségünket szakosztályunk hegymászóinak segítségével. Felszerelésünk bővítésére is volt lehe-

tőségünk, mászóköteleket, karabinereket, hordkereteket, stb. vásároltunk. Nyári tanulmányutunk ez évben is az erdélyi Bihar-hegységbe vezetett. Számos barlangot kerestünk fel a kolozsvári barlangkutatók társaságában. Többek között: Zapoeda-, Bársza-gödri-, Fekete-, Eszkimó-, Stivea Lupi-barlang, Csodavár. Hazafelé utunkban Sonkolyoson felkerestük a Szelek-barlangját, valamint a Biró József-barlangot.

Csernavölgyi László

A VÖRÖS METEOR "VASS IMRE" BARLANGKUTATÓ CSOPORT 1972. ÉVI JELENTÉSE

Budapesti munkahelyünkön, a Mátyáshegyi-barlangban az év folyamán rendszeresen térképeztük az eddig még fel nem mért szakaszokat és korrigáló méréseket végeztünk. A Meteor-ágban a továbbjutás érdekében bontási munkákat kezdtünk.

Aggteleken áprilisban egy hetes Baradla-kutató tábort szerveztünk a Vaskapu kerülőjárat-rendszerének térképezésére és további fix mérési pontok kiépítésére.

Augusztusban 17 napos kutatótábort szerveztünk Bódvaszilas és Szinpetri határában. Ennek során az alsóhegyi Dusa-hegy oldalában a dr. Dénes György által felfedezett Dusa-barlang feltárását folytattuk. A járatot kitöltő omladékból nagyobb méretű cseppkőoszlop töredékek kerültek elő, amelyek tágasabb barlangszelvényről tanuskodnak. A feltárt szakaszból térképvázlatot készítettünk.

A Szinpetri határában lévő Csapás-tetői-barlang kutatása során dr. Dénes György őskori cserépedény-töredékre bukkant. Kezdeményezésére a barlangot csoportunk az elmúlt évben felmérte és most régész szakember irányításával ásatást végeztünk benne. Kitöltéséből késő bronzkori csonteszköz és

sok cserépedény-töredék került elő. A leletek tudományos feldolgozását Hel-lebrandt Magdolna, a miskolci Herman Ottó Muzeumnak az ásatást is vezető régésze végezte.

Kutatótáborunk ideje alatt a Bódva-tulparti Esztramos-hegy Rákóczi-barlang-jának tavából karsztvizmintákat vettünk, valamint a barlangi tó vízszint-ingadozásának ellenőrzésére vízszint méréseket végeztünk.

Házi Zoltán

Kiadja: A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat
Budapest, VI. , Gorkij fasor 46-48.

Felelős szerkesztők: Dr. Dénes György és
Székely Kinga

Készült: 650 példányban
73/2320-MTESZ Házi Nyomda Budapest